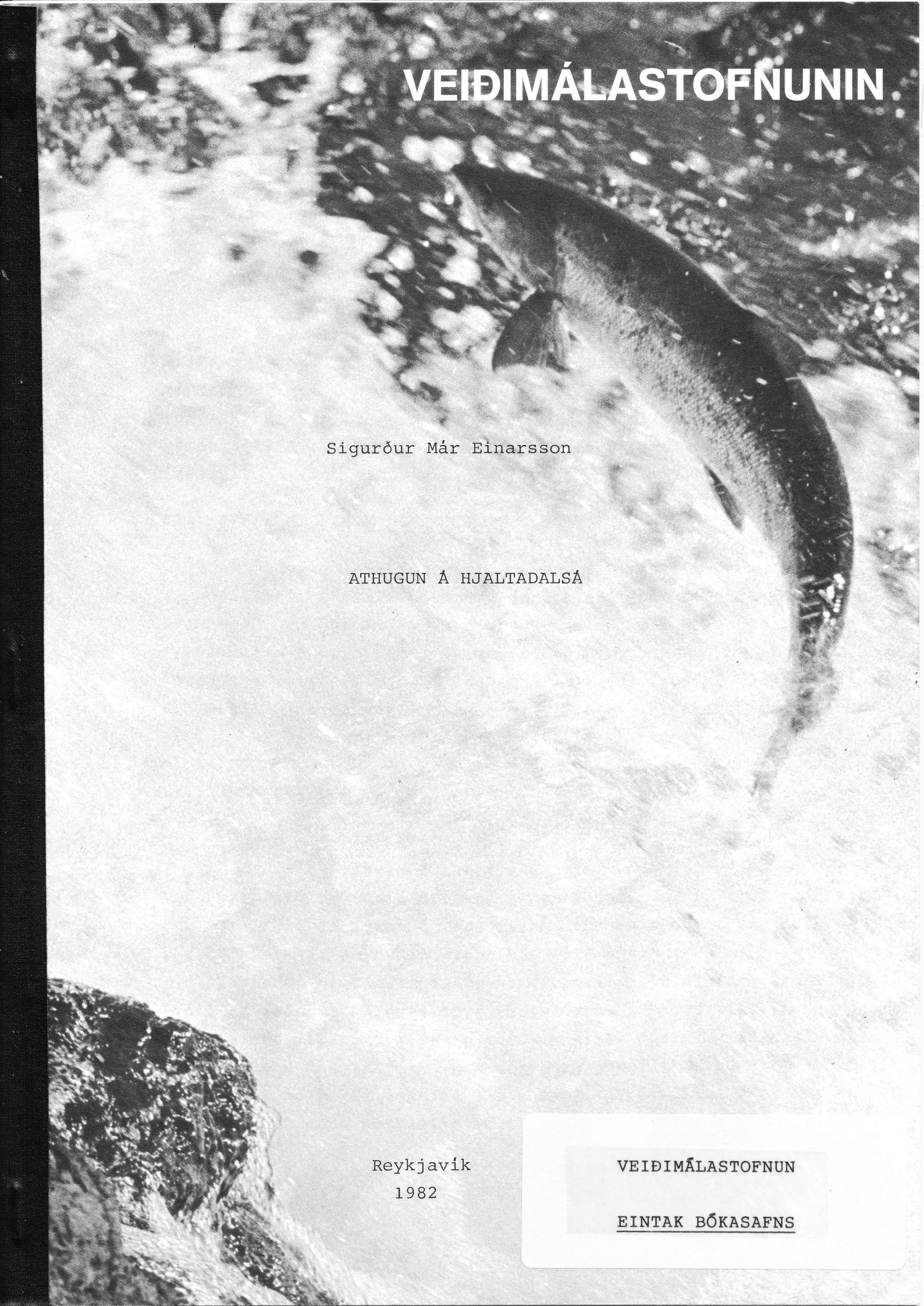

VEIÐIMÁLASTOFNUNIN

Sigurður Már Einarsson

ATHUGUN Á HJALTADALSÁ

Reykjavík
1982

VEIÐIMÁLASTOFNUN

EINTAK BÓKASAFNS

Veiðimálastofnunin
Sigurður Már Einarsson
Október 1982.

Athugun á Hjaltadalsá

1. INNGANGUR.

Hjaltadalsá er dragá um 33 km að lengd og er vatnasvið árinna 305 km² (Rist 1969). Á vegum Veiðimálastofnunar var farin rannsóknarferð í Hjaltadalsá þann 20 júlí 1982. Helstu markmið ferðarinnar var athugun á árangri smáseiðasleppinga í ánni en sumarið 1981 var um 100,000 seiðum dreift í ána og komu seiðin frá laxeldisstöðinni á Hólum.

11. RANNSÓKNARGÖGN OG AÐFERÐIR.

Athugun á ánni fór þannig fram að fiskseiði voru veidd með rafmagnsveiðitaki á 4 stöðum í ánni, þ.e. fyrir neðan Reyki, við Hvammsdal, um 500 m fyrir ofan eldisstöðina á Hólum og um 1 km fyrir neðan Hóla. Með rafmagnsveiðum fást hugmynd um þéttleika, tegundasamsetningu og vöxt seiða. Afli var lengdarmældur og sýni tekin til aldursákvarðana af hluta aflans. Hitastig árinna var mælt á veiðistöðum, botngerð og dýralíf á steinum kannað lauslega.

111. NIÐURSTÖÐUR OG ÁLYKTANIR.

3.1. Rafveiðar.

Niðurstöður rafveiða eru sýndar á mynd 1 en þar hafa niðurstöður verið dregnar saman í heild fyrir alla veiðistaði.

Ef lítið er fyrst á tegundasamsetningu sést að bæði fékkst lax og bleikja, en hvergi varð vart við urriða.

Varðandi þéttleika seiða kom fram að alls staðar fékkst mjög lítið af seiðum. Niðurstöður rafveiðanna í þessu tilliti ber þó að taka með miklum fyrirvara þar sem allar aðstæður til rafveiða voru sérlega óhagstæðar. Áin var mjög jökullituð og straumhörð og greinilegt að mikil leysing var í ánni. Við slíkar aðstæður er ekki hægt að meta þéttleika af neinni nákvæmni.

Ef lítið er á aldur og vöxt seiðanna (mynd 1) kemur í ljós að aðallega varð vart við eins og þriggja ára gömul laxaseiði og er þarna um sambland af náttúrulegum seiðum og sleppiseiðum að ræða. Næsta víst er að eins árs seiðin séu sleppiseiði og var meðallengd þeirra um 6.9 cm. Ekki er nákvæmlega vitað um lengd þeirra er þeim var sleppt en líklega hafa þau verið á bilinu 4-5 cm þannig að líklega hafa þau vaxið um ca 2 cm frá því að þeim var sleppt. Við athugun á kvörnum kom enn fremur í ljós að vöxtur í ár var tiltölulega lítið byrjaður og má því gera ráð fyrir að vaxtar-tímabilið í ánni sé frá seinni hluta júlí til byrjun september en þetta fer þó mikið eftir tíðarfari hverju sinni. Nokkuð erfitt er að segja til um hve langan tíma sleppiseiðin þurfa í ánni til að ná göngustærð en líkur benda til að seiðin þurfi 2-3 sumur í ánni miðað við að þau séu ca 5 cm er þeim er sleppt. Í niðurstöðum sést enn fremur að nokkuð var vart við eldri seiði þ.e. seiði sem ugglaustru eru af náttúrulegum uppruna og bendir vöxtur þeirra til að áin framleiði gönguseiði á 4-5 árum.

3.2. Botngerð og straumlag.

Botngerð árinna var könnuð lauslega eftir því sem tími vannst til. Helstu atriði, sem skiptu máli varðandi botngerð eru þau, að laxaseiði halda sig mest á smágrýttum og grýttum botni í meðalstraum (0.5-1.0 m/sek) þ.e. á grýttum botni í ánni. Þar fá seiðin bæði skjól og fæðu af steinum (skordýralirfur). Hjaltadalsá er varðandi botngerð víða heppileg til uppeldis á seiðum en er hins vegar víða mjög straumpung a.m.k. er áin var athuguð en á það ber að líta að áin var mjög vatnsmikil sbr. kafla 3.1.

3.3. Hitastig.

Í töflu 1 sjást þær hitamælingar sem gerðar voru 20 júlí. Athyglisvert er að lofthiti var mjög hár þennan dag. (17.2°C kl. 14⁴⁰) en hins vegar var hitastig árinna aðeins frá 6.6-10°C. Því er ljóst að mikil leysing og sólbráð kældi ána verulega mikið. Nokkuð ljóst er þó að Hjaltadalsá er fremur köld á sem kemur aðallega til af því að áin dregur vatn sitt frá háum fjöllum og snjóþungum svæðum. Til gamans eru hér sýndar (mynd 2) rennslismælingar

frá Hjaltadalsá og Vatnsdalsá sem er góð laxveiðia. Þar sést að hámarks rennsli er í Vatnsdalsá í apríl og maí en í Hjaltadalsá í júní og júlí. Þetta er vafalaust nokkuð breytilegt frá ári til árs en sýnir þó að leysingar kæla Hjaltadalsá niður mun lengur fram eftir sumri en Vatnsdalsá. Þetta hefur þar afleiðingar að vaxtartími seiðanna í ánni er mun styttri í Hjaltadalsá heldur en í á eins og Vatnsdalsá. Þetta kom vel fram í þessari athugun sbr. að vöxtur seiða var tiltölulega nýverið byrjaður.

3.4. Fæða

Ekki voru neinar nákvæmar fæðuathuganir gerðar í ánni enda krefst slíkt langtíma athuganna. Er steinar í ánni voru skoðaðir kom í ljós að gróður var lítill í botninum og lítið um skordýr á steinum. Aðallega var um smávaxnar rykmýslirfur að ræða (mesophil tegundir), sem eru einkennandi í köldum ám.

IV. UMRÆÐUR

Ef lítið er almennt á Hjaltadalsá með tilliti til lífs-skilyrða fyrir lax er nokkuð ljóst að skilyrðin eru fremur rýr. Áin er köld, vaxtartími stuttur og fæðuskilyrði fremur rýr, en hinsvegar er botngerð víða heppileg. Ef hugað er nánar að afdrifum sleppiseiðanna þá má telja vöxt þeirra seiða sem veiddust sæmilegan og líklega ná seiðin úr þessari sleppingu göngustærð mest árið 1984, sem þýðir að lax úr þessari sleppingu skilaði sér sem smálax 1985 og sem 2ja ára lax úr sjó 1986. Hins vegar getur þessi athugun lítið sagt til um afföll á seiðum. Að visu fékkst mjög lítið af seiðum sem gæti bent til mikilla affalla en hins vegar voru aðstæður til rafveiða sem fyrr sagði mjög óhagstæðar og niðurstöður því lítið marktækar og auk þess er þéttleiki við dreifingu ekki þekktur. Hins vegar er ljóst að skilyrði í Hjaltadalsá eru rýr og því lengur sem seiði þurfa að dveljast í ánni til að ná göngustærð því meiri afföll verða á seiðunum. Hér eru því mörg óþekkt atriði á ferðinni, sem þessi athugun getur ekki svarað. Í Hjaltadalsá er því nauðsynlegt að kanna vöxt og afföll seiða mun betur áður en farið er út í stórar sleppingar á småseiðum. Best er að gera þetta með því að sleppa

tiltölulega litlu magni af seiðum (t.d. 5000) í þéttleika sem svarar til 50 seiða per 100 m² botnflatar sem er sá þéttleiki sem gefur bestan árangur í rannsóknum Veiðimálastofnunar í Hrútafjarðará. Þetta væri æskilegt að gera á 2-3 stöðum í ánni og merkja svæðin síðan rækilega. Einnig er nauðsynlegt að hluti seiðanna sé lengdarmældur áður en þeim er sleppt. Sé þetta gert yrðu svæðin svo rafveidd síðar og ættu þá að fást áreiðanlegar niðurstöður varðandi vöxt og afföll seiða.

Hitamælingar

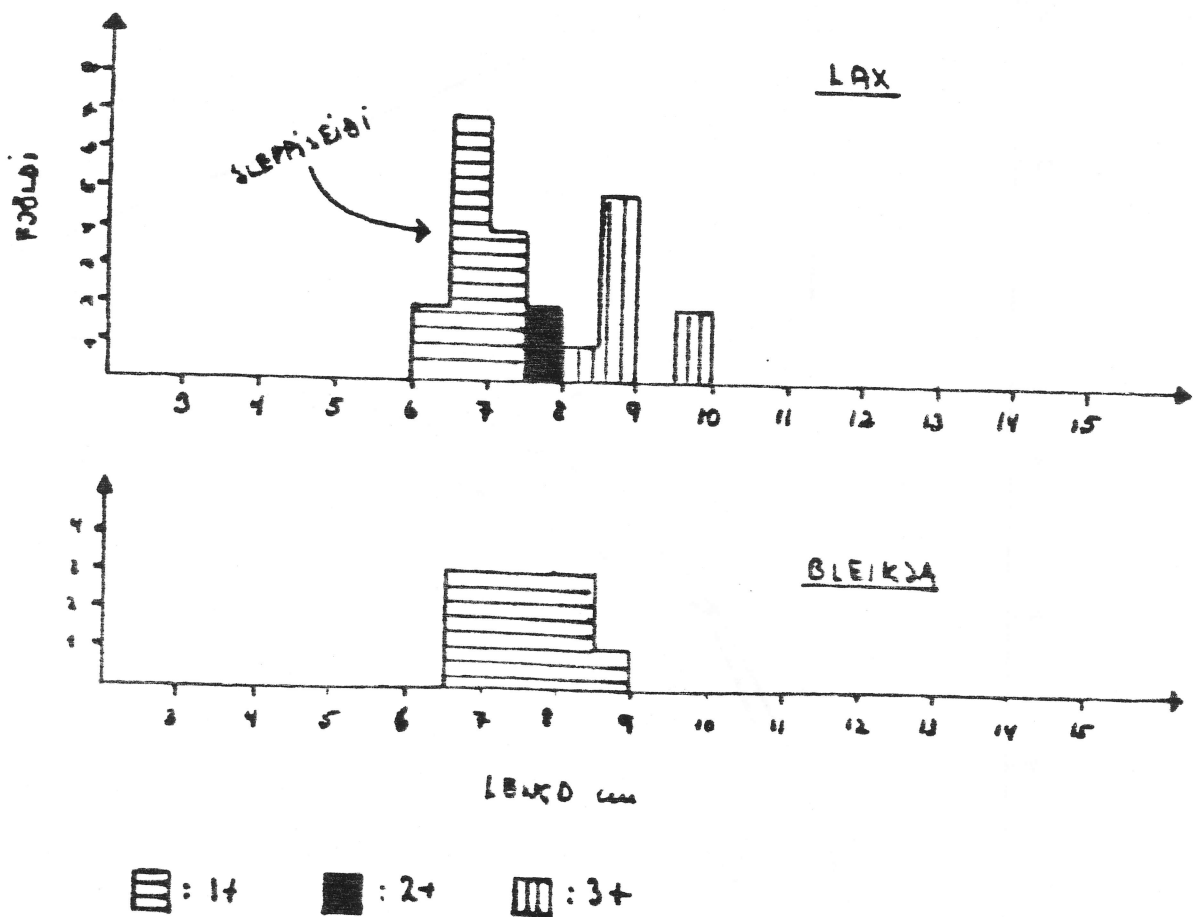
Nafn á á eða stöðuvatni: Hjaltadalsá.

Vinsamlegast sendið mælingablaðið til veiðimálastjóra, Pósthólf 754, 121 Reykjavík.

[illegible]

Athugið, að hitamæliturn sé réttur

MYND 1 : LENGDARDREIFING OG ALDUR VEIÐRA LAXA
OG BLEIKUFA Í WDALTADAL 2017/182.

MYND 2: Renski i m³/sek i Bjaltadalsá og Vatnsdalsá orð 1977

